

جمهوری اسلامی ایران

دولت بیدروامید

برنامه وزیر پیشه‌داری امور اقتصادی و دارایی

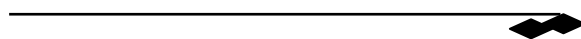

اعتدال در اقتصاد

واگذاری اقتصاد به مردم

تحقق اقتصاد مقاومتی

جذب سرمایه های داخلی و خارجی در جهت ایجاد اشتغال و رونق تولید

فهرست مطالب

مقدمه

ماموریت و جایگاه وزارت امور اقتصادی و دارایی

مبانی تحلیلی تدوین برنامه

دستاوردهای اقتصادی دولت اول تدبیر و امید

فرصت و ظرفیت‌های اقتصادی ایران

آسیب‌شناسی مسایل پیش‌روی اقتصاد ایران

راهبردهای هفت گانه وزارت امور اقتصادی و دارایی

برنامه‌های اقتصادی

اهم اهداف و برنامه‌ها به تفکیک حوزه‌ها

بسم الله الرحمن الرحيم

ولوان اهل القرى آمنوا تقوالفتحنا عليم برکات من السماء والأرض

۹۶ اعراف

مقدمه

رویکرد اقتصادی دولت دوازدهم، نگاه متوازن به اقتصاد اجتماعی و مردم محور است. به باور دولت، عدالت اجتماعی از طریق تولید ثروت بیشتر و توزیع بهینه آن، حاصل می شود. باید در نظر داشت که دیگر رشد اقتصادی بر پایه تزریق درآمدهای نفتی و اقتصاد وابسته به دولت قابل تداوم و از آن مهمتر عقلانی و منطقی نیست. بلکه رشد مستمر، از راه ارتقای بهره‌وری مبارزه جدی و اصولی با فساد، ایجاد شفافیت، بهبود فضای کسب و کار و حرکت در جهت اقتصاد دانش بنیان حاصل می شود.

از سوی دیگر، بدون توجه به تلاش در جهت بهبود بهره‌وری رشد اقتصادی پایدار، ممکن نخواهد بود. نیاز به یادآوری نیست که رشد اقتصادی، اشتغال پایدار و افزایش سطح رفاه خواسته عموم شهروندان این سرزمین است. به همین جهت برای تامین زندگی عزتمند آنها دولت باید عزم خود را برمحور تلاش در جهت ایجاد رضایت عمومی استوار سازد. با چنین رویکردی کارویژه دولت دوازدهم در صحنه اقتصاد، زمینه ساز وصول همزمان و هماهنگ به سه هدف ملی است:

- افزایش ثروت عمومی
- افزایش تولید
- ایجاد اشتغال برای عموم مردم.

اما امروز باید آگاه بود محدودیت منابع برای سرمایه‌گذاری از موانع اصلی توسعه و رونق اقتصاد کشور است. جذب سرمایه، محتاج بهبود امنیت سرمایه‌گذاری و بهبود فضای کسب و کار است. دیگر توسل به سرمایه‌گذاری دولت به دلیل کمبود منابع و همچنین اتکا به سیاست‌های خصوصی سازی نه ممکن و نه لازم است.

بنابراین باید جاذبه سرمایه‌گذاری مردمی را بالا برد تا صاحبان سرمایه و مردم تمایل جدی به انتقال دارایی هایشان به مسیرهای منتهی به تولید ملی را پیدا کنند.

نگاه تامین سرمایه اصالتاً باید به منابع ایرانیان (داخلی و خارجی) باشد. اگر با بهبود محیط کسب و کار، سرمایه ایرانی، در محیطی رقابتی سالم و شفاف احساس امنیت کرد، جذب

سرمایه‌بین المللی نیز ممکن می‌شود.

ارتقاء این جاذبه، در گرو افزایش اعتماد به فضای کسب و کار و امید به آینده است. پیگیری این امر در اولویت وزیر اقتصاد است. اصلاحات نهادی و ساختاری لازم در عرصه‌هایی چون مالیات، گمرک، نظام پولی-بانکی در همکاری نزدیک دولت، مجلس و بخش خصوصی امکان پذیر است. مجلس با تصویب قوانینی چون "قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار"، دوران‌دیشی و عزم خود در این زمینه را نشان داده است.

تقویت سیستم بانکی و ارتقاء انضباط پولی در کنار افزایش توان تجهیز منابع بانک‌ها، پیش نیاز ضروری تقویت تولید و توسعه صادرات محور است. براین اساس اعتلاء اعتماد مردم به سیستم بانکی کشور و بالا بردن اعتبار بین المللی آن، از فوریت‌های اقتصاد ملی است.

وزیر پیشنهادی در پنج عرصه‌ی "تحقق اقتصاد شفاف و مردمی" - "بهره‌گیری عزتمندانه از اقتصاد جهانی" - "توانمندسازی بخش خصوصی"، "علمی کردن سیاست‌گذاری اقتصادی" و "اجرای سیاست‌های اقتصاد مقاومتی" برای خود وظیفه خاص قایل است. توفیق در هر یک از این عرصه‌های پنجگانه، مستلزم "ارتقاء شفافیت و مقابله نظام مند با فساد" است.

رویکرد اقتصادی با هدف پیشرفت کشور، در رشد تولید و عدالت در توزیع، جانمایه سیاست‌های اقتصاد مقاومتی است. منطقی‌سازی سود بانکی به شیوه عالمانه و رقابتی، فرهنگ پروری و نهاد سازی برای مقابله با تضییع و اسراف-عدالت اجتماعی و فرصت‌های برابر در کارآفرینی و اشتغال و سرانجام بهره‌مندی آحاد ملت از ثروت ملی، باید از اولویت‌های اصلی اقتصاد ایران اسلامی باشد.

حق حضور موثر ایران در اقتصاد جهانی باید استیفاء شود. زمینه‌سازی "تعامل گسترده و عزت مند با دنیا"، مطالبه رهبر معظم از دولت است. از فرصت برجام و شکسته شدن تحریم‌های هسته‌ای برای نیل به این هدف باید بهره برد. باید سهمی شایسته از بازارهای جهانی برای صادرات، دسترسی به فناوری‌های نوین و جذب سرمایه و مشارکت به دست آوریم. دستاوردهای دیپلماتیک کشور باید با رویکرد دیپلماسی اقتصادی فعال و با نشاط به منافع اقتصادی ملموس بیشتری، تبدیل شوند.

عزم دولت بر خروج از تصدی‌گری نظارت بجای دخلت و واگذاری اقتصاد به مردم، استوار است. پیشران توسعه کشور باید مردم و بنگاه‌های خصوصی و تعاونی باشند. سیاست‌های ملی باید زمینه ساز رقابت پذیری بنگاه‌های اقتصادی ایران در بازارهای جهانی باشند. عملکرد موسسات بزرگ عمومی و بنگاه‌های بزرگ غیر خصوصی - که متعلق به بیت المال‌اند - باید

توجیه اقتصادی داشته باشد. آنها نباید به رقیب بنگاه های مردمی تبدیل شوند. مطالبه رهبری مبنی بر "ریل گذاری جدید اقتصاد ایران"، باید با محوریت بخش خصوصی و تعاونی محقق شود. باید در نظر داشت که می توان با تلاشی جمعی زمینه هایی فراهم کرد تا محیط کسب و کار ایران با رفع دیوانسالاری اقتصادی و حمایت از فضای رقابت اقتصادی، جذاب ترین محیط سرمایه گذاری و اشتغالزایی شود.

اتخاذ رویکرد علمی در تحلیل و تصمیم گیری، برای نیل به "پایداری و هماهنگی سیاست های اقتصادی" ضروری است. اشراف بر تئوری ها و تجارب دیگران و پیشینه پرفراز و نشیب اقتصاد ایران، این منفعت را دارد که از تکرار سعی و خطاهای پر هزینه گذشته، اجتناب کنیم و با بهره گیری از منطق اقتصادی، همراهی کشگران اقتصادی با نفع جمعی را به دست آوریم. از نقش موثر توسعه انواع فن آوری در فضای اقتصاد و لزوم تسریع در استقرار "دولت الکترونیک" نباید غافل بود.

دسترسی بهینه به اهداف فوق بدون یک همکاری گسترده ملی، ممکن نیست. تعدد چالش های اقتصادی و ترکیب آنها به گونه ای است که درمان مشکلات اقتصادی محتاج عزم ملی و وحدت عمومی همکاری تمام قوای ایران است.

عبور از عصر "کسب و کار تورم محور و رانتی" به دوران کسب و کارهای رقابتی متکی بر بهره وری و نوآوری، یک انقلاب اقتصادی تمام عیار است. وصول به این اجماع ملی، در گرو تقویت "فرهنگ عمومی اقتصادی" است. اندیشمندان، محققان، نویسندگان، معلمان و روزنامه نگاران منادیان نهضت فرهنگ پروری اقتصادی و زمینه سازان بسیج مشارکت مردمی اند. وزارت اقتصاد نیز در این عرصه وظیفه ای بزرگ دارد که بدان اهتمام خواهد کرد.

برآیند سیاست و اقدام دولت در اقتصاد ملی باید در خدمت اولویت های کشور و تحقق اقتصاد مقاومتی باشد. برون داد اقتصاد ایران باید در بهبود معیشت و رفاه مردم به ویژه محرومان، گسترش فرصت های شغلی، تضمین امنیت ملی و اعتلاء فرهنگ و اخلاق اجتماعی تجلی یابد. امید است که با وحدت عمومی و وفای ملی و همچنین با استفاده از نظر و نگاه نخبگان اقتصادی کشور بتوان زمینه های مساعد برای تحقق این اهداف را فراهم آورد. وزارت امور اقتصادی و دارایی با رویکرد تلاش برای خدمت به مردم و صاحبان کسب و کار با جدیت در این مسیر به پیش خواهد رفت.

ماموریت و جایگاه وزارت امور اقتصادی و دارایی

ماموریت این وزارت عبارتست از نقش آفرینی در مدیریت کارآمد اقتصادی کشور از طریق:

- مشارکت فعال در تنظیم سیاست‌های اقتصادی و مالی کشور
- ایجاد هماهنگی بین سازمان‌ها و دستگاه‌های اجرایی در اجرای سیاست‌ها؛
- مدیریت نهادهای زیرساختی اقتصادی منتخب؛^۱
- مدیریت عملیات مالی دولت و پرداخت هزینه‌ها؛
- انتظام بخشی و راهبری نظام مالی و محاسباتی کشور و نظارت مالی؛
- نظارت مالی بر صحت عمل جریان مبادلات اقتصادی؛
- تعامل با نهادهای بین‌المللی و مشارکت در دیپلماسی اقتصادی.

بر اساس چنین مأموریت و کارکردهایی، وزارت امور اقتصادی و دارایی، وزارت‌خانه‌ای ستادی و فرادستگاهی و عهده دار اقتصاد کلان دولت است. این وزارت در گستره وسیعی از حوزه‌ها (۲۰ حوزه بخشی و فرابخشی) مشارکت دارد.^۲ بیش از ۲۰۰ هزار نفر در سازمان‌ها، معاونت‌ها، بیمه و بانک‌های زیرمجموعه فعالیت می‌کنند. بنابراین باید یک برنامه مدون و منسجم با نگاهی ویژه به شرایط تاریخی و امروزی اقتصاد کشور برای چنین وزارتتی وجود داشته باشد. اسناد راهنما برای تهیه چنین برنامه‌ای به شرح زیر است:

- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
- سند چشم‌انداز بیست ساله
- قانون برنامه ششم توسعه
- قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور
- سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و اصل ۴۴
- برنامه دولت دوازدهم «دوباره ایران»
- مطالعات و گزارش‌های راهبردی مرتبط با این وزارت

^۱ نهادهای زیرساختی: بازار سرمایه، گمرک، مالیات، سرمایه‌گذاری خارجی، بیمه‌ها و بانک‌های دولتی و خصوصی‌سازی، خزانه‌داری ...

^۲ ذکر این حوزه‌ها بدان معنا نیست که مسوولیت کامل آن‌ها بر عهده این وزارت می‌باشد. چرا که در بسیاری از حوزه‌های مذکور، نظام تقسیم وظایف و اختیارات به گونه‌ای است که متولی اصلی آن، دستگاه اجرایی دیگری است.

جدول شماره (۱): حوزه های مرتبط با وزارت امور اقتصادی و دارایی

واحد مرتبط در زیر مجموعه وزارت	حوزه های بخشی و فرابخشی	شماره
خزانه داری کل کشور	حوزه نظارت بر عملیات مالی دولت	۱
خزانه داری کل کشور- اداره کل اموال دولتی	حوزه مدیریت اموال و دارایی های دولت	۲
معاونت امور بانکی و بیمه ای و شرکت های دولتی	حوزه اداره شرکت های دولتی	۳
هفت بانک دولتی و معاونت امور بانکی و...	حوزه امور بانکی	۴
بیمه مرکزی، بیمه ایران، معاونت امور بانکی و...	حوزه بیمه ای	۵
سازمان خصوصی سازی	حوزه واگذاری شرکت های دولتی	۶
معاونت امور اقتصادی	حوزه نظارت بر اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی	۷
معاونت امور اقتصادی و معاونت امور حقوقی و مجلس	حوزه سیاست گذاری و قانون گذاری اقتصادی	۸
معاونت امور اقتصادی	حوزه آمار و اطلاعات اقتصادی	۹
سازمان سرمایه گذاری و کمک های فنی و اقتصادی	حوزه تامین مالی خارجی	۱۰
شرکت سرمایه گذاری فراسرزمینی و صیانت از آن	حوزه سرمایه گذاری فراسرزمینی و صیانت از آن	۱۱
سازمان بورس و اوراق بهادار	حوزه بازار سرمایه و بورس های کالایی	۱۲
اداره کل مبارزه با پولشویی، اداره کل بازرسی	حوزه مبارزه با فساد	۱۳
گمرک جمهوری اسلامی ایران	حوزه تجارت فرامرزی	۱۴
سازمان حسابرسی	حوزه حسابرسی شرکت های مهم دولتی و سایر شرکت ها	۱۵
سازمان حسابرسی	حوزه استانداردها و حسابداری و حسابرسی	۱۶
سازمان امور مالیاتی و گمرک ج.ا.ا.	حوزه مالیات و عوارض	۱۷
سازمان خصوصی سازی	حوزه گسترش مالکیت عمومی	۱۸
سازمان جمع آوری و فروش اموال تملیکی	ساماندهی اموال تملیکی دولت	۱۹
دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی	مناطق آزاد و ویژه اقتصادی	۲۰

مبانی تحلیلی تدوین برنامه

برای تدوین برنامه در ابتدا به دستاوردهای اقتصادی کشور در دولت اول تدبیر و امید پرداخته می شود. سپس فرصت ها و ظرفیت های اقتصادی متنوع ایران ملاحظه می شود. آنگاه آسیب شناسی مسایل پیش روی اقتصاد می آید.

دستاوردهای اقتصادی دولت اول تدبیر و امید

اکنون که در خاتمه دولت یازدهم و آغاز دولت دوازدهم قرار داریم، تورم افسار گسیخته، مهار شده است. رشد منفی اقتصاد، مثبت شده است. مهار تورم در کنار احیای رشد اقتصادی، سبب التهاب زدایی از اقتصاد شده و دیگر شاهد نوسانات شدید در بازار کالا، خدمات و ارز نیستیم. ثبات و آرامش نسبی بر اقتصاد کشور حاکم شده و بهبود پیش بینی پذیری کلان اقتصاد ایران، برنامه ریزی بلندمدت بنگاه ها برای سرمایه گذاری و توسعه را میسر کرده است. نسبت به زمان آغاز دولت

یازدهم، بودجه دولت اتکای کمتری به نفت دارد. سهم بخش خصوصی در نظام‌های مالی (بانک، بیمه، بازار سرمایه) بیشتر شده است. تراز تجاری پس از سال‌ها مثبت شده است. شکستن حصار تحریم‌های ظالمانه هسته‌ای، زنجیره‌های سنگینی را از پای اقتصاد ملی گشوده و دسترسی به فن‌آوری روز، بازار و سرمایه را تسهیل کرده است.

اینک شاخص‌های اقتصاد کلان در مدار ثبات و بهبود قرار گرفته‌اند. در شرایطی که در سال ۱۳۹۱، اقتصاد ایران معادل ۷/۷ درصد^۳ رشد منفی داشت. مجموعه سیاست‌های دولت جهت بازگرداندن رونق به اقتصاد باعث شد که پس از یک رشد منفی بی‌سابقه، رشد مثبت کم‌نظیر در تاریخ اقتصاد ایران ثبت شود. رشد اقتصادی کشور در سال ۱۳۹۵ به ۱۲/۵ درصد رسید. این رقم سومین رکورد رشد کشور در تمامی سال‌های پس از انقلاب است.

تورم افسار گسیخته‌ای که در برخی زمان‌ها، از مرز ۴۰ درصد نیز عبور کرده بود، پس از ۲۶ سال در سال ۱۳۹۵ تک رقمی شد. تورم گروه خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها از ۴۱/۷ درصد در سال ۱۳۹۲ به ۸/۲ درصد در سال ۱۳۹۵ رسید که این امر باتوجه به اهمیت گروه مذکور در سبد هزینه خانوارها، منجر به بهبود وضعیت معیشت دهک‌های پایین درآمدی و سال‌های اخیر شده است. متوسط نرخ بیکاری کشور که طی سال‌های ۹۱-۱۳۷۶ تقریباً ۱۲/۲ درصد بوده است، در دوره ۹۵-۱۳۹۲ به ۱۰/۷ درصد کاهش یافته است. میانگین سالانه قیمت دلار که با شیئی ملایم از ۹۰۴ تومان در سال ۱۳۸۴ به ۱۲۰۴ تومان در سال ۱۳۹۰ رسیده بود، با رشدی شدید به میانگین ۳۱۸۳ تومان در سال ۱۳۹۲ افزایش یافته بود، در سال ۱۳۹۵ به ۳۶۴۲ تومان رسید. ضریب تغییرات نرخ ارز به کمتر از ۵٪ در سال ۱۳۹۵ کاهش یافت. همه این‌ها در شرایطی تحقق پیدا کرده که در بخش عمده‌ای از این دوره نه تنها تحریم‌های اقتصادی پابرجا بوده بلکه کاهش شدید درآمدهای نفتی نیز بر دشواری‌ها افزوده بود.

به گواه ارزیابان مستقل بین‌المللی و گزارش‌های جهانی در اکثریت قاطع شاخص‌هایی مانند بهبود محیط کسب‌وکار، نوآوری، کارآفرینی، حقوق مالکیت، شادی، کیفیت زندگی و فسادستیزی بهبود داشته‌ایم و جایگاه جهانی ما ارتقاء یافته است. ۳۸ پله بهبود در شاخص نوآوری، ۳۲ پله ارتقاء در شاخص سهولت کسب‌وکار نمونه‌ای از دستاوردهای دولت اول تدبیر و امید است. همچنین ایران از گروه کشورهای با ریسک بالا خارج شده و درجه ریسک اعتباری-تجاری آن از ۷ به ۶ کاهش یافته است. جایگاه بین‌المللی کشور نیز در شاخص‌های آزادی اقتصادی، عملکرد لجستیکی، فلاکت اقتصادی و ادراک فساد به ترتیب ۱۳، ۱۶، ۱۵ و ۱۳ پله بهبود یافته که منجر به افزایش نمره ایران در این شاخص‌ها به ترتیب معادل ۱۶، ۹، ۴، ۲، ۳، ۵۸، ۱۶ و ۱۶ درصد شده است. مجموعه این بهبود رتبه‌ها و امتیازات نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاری و رشد اقتصادی ایران می‌تواند آینده روشن‌تری داشته باشد.

^۳ به قیمت پایه و ثابت ۱۳۹۰ بر اساس آخرین گزارش بانک مرکزی

جدول ۲: ایران از منظر شاخص‌های اقتصاد کلان حداقل بین سال‌های ۹۲ تا ۹۵^۴

۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	منبع	شاخص‌های اقتصاد کلان
۱۲,۵	-۱,۶	۳,۲	-۰,۳	بانک مرکزی	رشد اقتصادی (به قیمت پایه و ثابت ۱۳۹۰)
-۳,۷	-۱۲	۷,۸	-۷,۸	بانک مرکزی	رشد تشکیل سرمایه ثابت ناخالص (ثابت ۱۳۹۰)
۹	۱۱,۹	۱۵,۶	۳۴,۷	بانک مرکزی	تورم مصرف کننده (سالانه - درصد)
۱۲,۴	۱۱	۱۰,۶	۱۰,۴	مرکز آمار	نرخ بیکاری (درصد)
۳۶۴۴۰	۳۴۵۰۱	۳۲۸۰۱	۳۱۸۳۹	بانک مرکزی	قیمت دلار (ریال)
۵,۶	۵,۲	۳	۲۲,۲	بانک مرکزی	رشد قیمت دلار
۲۳,۲	۳۰	۲۲,۳	۳۸,۸	بانک مرکزی	رشد نقدینگی
۱۷,۳	۱۶,۹	۱۰,۷	۲۱,۴	بانک مرکزی	رشد پایه پولی
۳,۵	-۱۶,۱	۲۰,۸	۱	گمرک	رشد ارزش دلاری صادرات غیر نفتی
۷۷۲۳۰	۸۰۲۱۹	۶۲۵۳۱,۸	۶۰۴۱۰,۳ ^۵	بورس اوراق بهادار	شاخص کل بورس
۲۲۲۴	۱۵۷۴	۱۴۳۵	۱۶۸۵	بانک مرکزی	میانگین صادرات روزانه نفت خام (هزار بشکه)
۳۹,۴	۳۸,۲	۳۷,۲	۳۷,۶	مرکز آمار	مشارکت اقتصادی (درصد)
۲۹,۲	۲۶,۱	۲۵,۲	۲۴,۰	مرکز آمار	بیکاری ۱۵-۲۴ (درصد)
۴۲۶۸۴	۳۷۳۳۸	۵۱۴۷۷	۴۵۲۷۱۲	س.خصوصی‌سازی	ارزش فروش کل واگذاری‌ها
۲۶,۱	۲۶,۶	۳۵,۳	۴۳,۴	خزانه‌داری کل کشور	سهم منابع ناشی از نفت به کل دریافت‌ها
۳۵,۷	۳۱,۳	۴۳,۷	۵۳,۵	خزانه‌داری کل کشور	نسبت درآمدهای ناشی از نفت به پرداخت‌های اعتبارات هزینه‌ای دولت

جدول ۳. خلاصه تغییرات جایگاه و رتبه ایران در شاخص‌های اقتصادی بین‌المللی^۶

#	شاخص	منبع	۲۰۱۳ میلادی (۱۳۹۲)		۲۰۱۷ میلادی (۱۳۹۶)		تغییر (بهبود)	
			رتبه	جایگاه	رتبه	جایگاه	رتبه	جایگاه
۱	نوآوری جهانی	WIPO	۱۱۳	۲۷,۳	۷۵	۳۲,۱	+۳۸	+۱۷,۵۸٪
۲	سهولت کسب و کار	بانک جهانی	۱۵۲	۵۸,۸۱	۱۲۰	۵۷,۲۶	+۳۲	+۲,۶۴٪
۳	ریسک اعتباری-تجاری	سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD)	۱۱۹	۷	۹۶	۶	+۲۳	+۱۴,۲۹٪
۴	آزادی اقتصادی	بنیاد هریتیج	۱۶۸	۴۳,۲	۱۵۵	۵۰,۵	+۱۳	+۱۶,۹٪
۵	عملکرد لجستیکی	بانک جهانی	۱۱۲	۲,۴۹	۹۶	۲,۶۰	+۱۶	+۴,۴۲٪
۶	فلاکت اقتصادی	بر پایه‌ی آمار IMF	۳	۴۵,۱۷	۱۸	۱۸,۶۴	+۱۵	+۵۸,۷۳٪
۷	کارآفرینی و توسعه	مؤسسه‌ی کارآفرینی و توسعه	۱۰۰	۲۴,۲	۸۵	۲۲,۱	+۱۵	-۸,۶۸٪
۸	ادراک فساد	سازمان شفافیت بین‌الملل	۱۴۴	۲۵	۱۳۱	۲۹	+۱۳	+۱۶,۰۰٪
۹	رقابت‌پذیری جهانی	مجمع جهانی اقتصاد	۶۶	۴,۲۲	۷۶	۴,۱۲	-۱۰	-۲,۳۷٪

^۴ "گزارش از لبه پرتگاه به جاده پیشرفت" وزارت امور اقتصادی و دارایی، ۱۳۹۶ با اصلاحات

^۵ ۲۶ مرداد ۱۳۹۲ مصادف با آغاز کار دولت تدبیر و امید

^۶ "گزارش از لبه پرتگاه به جاده پیشرفت" وزارت امور اقتصادی و دارایی، ۱۳۹۶ با اصلاحات

اقتصاد کشور در چهار سال گذشته در حوزه‌های سلامت، امنیت غذایی آب و محیط زیست توفیقات خوبی داشته است. پوشش بودجه‌ای طرح تحول سلامت، پوشش فراگیر بیمه سلامت، افزایش سالانه ۷٪ وزن خشک محصول کشاورزی به ازای واحد آب مصرفی، افزایش ۶٪ سالانه بهره‌وری مصرف آب کشاورزی کشور و دستاوردهای احیاء دریاچه ارومیه نشان از آن دارد که اقتصاد توانسته است در خدمت معیشت مردم باشد. سرمایه‌گذاری‌های بزرگ در عرصه‌هایی چون نفت و صنعت ریلی نه تنها امیدواری داخلی به افزایش رفاه آتی را در پی داشته، بلکه رتبه کشور را در شاخص‌های بین‌المللی افزایش داده و ضریب ریسک ملی را می‌کاهد. بن بست صنعت حمل‌ونقل هوایی شکسته شده و دسترسی کشور به تکنولوژی جدید تسهیل شده است.

اقتصاد ایران از لبه پرتگاه خارج و در جاده پیشرفت قرار گرفته است. حرکت سریع‌تر در جاده پیشرفت، نیازمند اعتدال در اقتصاد، تعادل در پیشرفت و عدالت، پیگیری اصول اقتصاد مقاومتی و بهره‌گیری عزتمندانه از اقتصاد جهانی، توانمندسازی بخش خصوصی و علمی کردن سیاست‌گذاری اقتصادی، انضباط راهبردی و تداوم اصلاحات ساختاری-نهادی است.

اگرچه عملکرد دولت یازدهم در حوزه اقتصادی با توجه به شرایط آغازین آن (مانند رکود و تورم) و همچنین شرایط بین‌المللی (مانند تحریم‌ها و کاهش قیمت نفت) مطلوب ارزیابی می‌شود اما باید دو مساله را مورد توجه قرار داد:

الف) دستاوردهای اقتصادی (رشد، مهار تورم و تراز تجاری مثبت) اگر تثبیت و تحکیم نشوند، شکننده هستند.

ب) بسیاری از مشکلات ساختاری-تاریخی اقتصاد، مسایلی صد ساله و بین‌نسلی هستند. لذا راه‌حلی بین‌نسلی و فراتر از یک دولت و چهار سال دارند که باید در آینده نیز پی گرفته شوند.

فرصت‌ها و ظرفیت‌های اقتصاد ایران

توجه لازم به آسیب‌ها، نباید ما را از توجه به فرصت‌های بی‌نظیر اقتصاد ایران غافل نماید.

جدول ۴. نگاهی به اقتصاد ایران از زاویه فرصت‌ها و ظرفیت‌ها

فرصت‌ها و ظرفیت‌های راهبردی پیش‌روی ایران	
۱	موقعیت فوق‌العاده جغرافیایی و پتانسیل تبدیل به قطب تجاری و ترانزیتی منطقه.
۲	پتانسیل بالا در صنایع گردشگری، نفت، گاز و معدنی.
۳	وجود شبکه گسترده زیرساخت‌ها.
۴	امنیت و ثبات بالای داخلی.
۵	وجود فضای مثبت بین‌المللی نسبت به ایران در فضای پساتحریم.
۶	خودباوری و شوق پیشرفت در نسل جوان و تحصیل کرده و توانایی در فناوری و نوآوری روز.
۷	حجم بازار بزرگ داخلی و بازار بالقوه منطقه‌ای.
۸	فرصت استفاده از سرریز فناوری ارتباطات و اطلاعات.
۹	علم، فناوری و منابع مالی ایرانیان خارج از کشور

آسیب‌شناسی مسایل پیش‌روی اقتصاد ایران

مسایل اقتصادی کشور را می‌توان در دو دسته بررسی کرد. دسته اول **مسایل ساختاری-تاریخی** هستند که ماهیتی بین‌نسلی و ریشه‌دار دارند. دسته دیگر، **چالش‌های جاری** اند که ممکن است در یک دوره محدود، اقتصاد کشور را متاثر نمایند. به تفکیک، این دو گونه مسایل معرفی می‌گردند. سپس راهبردها و برنامه‌های متناسب با هر یک، پیشنهاد می‌شود.

چهار مساله ساختاری-تاریخی اقتصادی کشور عبارتند از:

- **نفت‌زدگی:** وابستگی بودجه دولت به درآمدهای ناپایدار نفتی.
- **دولت‌زدگی:** سهم بزرگ دولت در اقتصاد.
- **رانت‌زدگی:** غیرشفاف بودن، غیرمنضبط و ناعادلانه بودن دسترسی به منابع و فرصت‌ها.
- **سیاست‌زدگی:** اداره غیرعلمی اقتصاد و غلبه ملاحظات سیاسی بر محاسبات اقتصادی.

مسایل فوق، تبعات زیادی برای اقتصاد ایران داشته است. از جمله اینکه سودآوری آسان در اقتصاد غیررسمی، انگیزه برای تولید ثروت از طریق تولید رقابت‌پذیر صادرات‌محور را کاهش داده است. علاوه بر آن باعث گردیده که کشور از ظرفیت‌های بین‌المللی برای توسعه کسب‌وکار بهره‌مند نشود. در چنین بستری، ثروت‌آفرینی و اشتغال‌آفرینی دشوار می‌نماید. دولت در این شرایط نمی‌تواند از محل درآمدهای درون‌زای مالیات اداره شود و به درآمد نفت متکی می‌شود. چنین دولتی، در دوران شکوفایی بازار نفت، بزرگ می‌شود اما به محض کاهش قیمت نفت، شاهد انباشت بدهی‌های دولت خواهیم بود. این نوع اقتصاد با رشد پایین و پرنوسان و بحران بیکاری روبرو می‌شود. کیفیت نامطلوب زندگی، درآمدسرانه متوسط و عدالت توزیعی نامطلوب حاصل چنین ریشه‌هایی است.

در ادامه به دسته دوم مسایل یعنی برخی از **مهم‌ترین چالش‌های جاری** در افق چهار سال پیش‌رو پرداخته می‌شود:

◀ ضعف در محرک‌های رشد اقتصادی

اقتصاد ایران سال ۱۳۹۵ را با نرخ رشد بالا و تورم تک رقمی به پایان برده است. اما دستاورد دولت به دلایل متعدد در هر دو محور نیازمند حفاظت و حمایت است. به‌علاوه با توجه به نرخ بالای بیکاری، باید نه تنها نرخ رشد اقتصادی، بلکه کیفیت رشد به معنای فراگیری و اشتغال‌زایی، نیز به عنوان هدف سیاست‌گذاری کلان مورد توجه قرار گیرد. اگر رشد اقتصاد ایران را در طی ۳۰ سال گذشته بررسی کنیم درخواهیم یافت سهم عامل سرمایه در تحقق این رشد غالب بوده است. این رشد اقتصادی عمدتاً مبتنی بر رشد سرمایه‌گذاری در مقابل رشد "بهره‌وری- سرمایه انسانی" (به معنی کیفیت مدیریت و نیروی کار شامل میزان تحصیلات، تجربه و مانند آن) بوده است. بهره‌وری پایین همچنان گریبان‌گیر اقتصاد

است. این در حالی است که عوامل مختلفی از جمله نرخ سود بانکی بالا، سرمایه‌گذاری در اقتصاد ایران را با چالش مواجه کرده است و به نظر می‌رسد، سرمایه‌گذاری نمی‌تواند به مانند سال‌های گذشته، محرک اصلی در رشد اقتصادی در سال‌های پیش‌رو باشد. از رو به نظر می‌رسد با تداوم شرایط فعلی، موجودی سرمایه در اقتصاد کاهش پیدا کرده و رشد بلندمدت اقتصادی کشور را با تهدید مواجه می‌کند.

◀ چالش بازار پول و نظام بانکی

دولت زدگی اقتصاد از یک سو و اتکا به درآمدهای ناپایدار نفتی (نفت‌زدگی) از سوی دیگر، منجر به کسری بودجه آشکار و پنهان دولت می‌شود. این مشکل پیش از دولت تدبیر و امید منجر به تورم بالا شد که خود عاملی برای افزایش نرخ سود سپرده‌ها گردید. پس از آن نیز به خاطر چسبندگی، این نرخ‌ها همچنان بالا باقی ماند. از طرفی تداوم چالش نرخ سود دو رقیمی در سال‌های اخیر، ریشه در مشکلات شبکه بانکی برای تامین جریان نقدینگی و افزایش تقاضای دولت در بازار اوراق بهادار دارد. افزایش حجم دارایی‌های مسموم و موهومی در ترازنامه شبکه بانکی، نسبت‌های پایین کفایت سرمایه و کاهش شاخص‌های درآمدی، شبکه بانکی را به صورت فراگیر با چالش تامین جریان وجوه روبرو نموده است. این افزایش تقاضا برای وجوه، منجر به بالا رفتن نرخ سود در بازار سپرده و بازار بین بانکی شده است. تامین مالی دولت از طریق تسهیلات تکلیفی و انتشار گسترده اوراق بدهی، پیشران دیگری برای افزایش نرخ سود و مشکلات نظام بانکی بوده است. ضعف در نظام حاکمیت شرکتی و عدم رعایت کامل الزامات و استانداردهای نهادهای نظارتی باعث تشدید این مشکلات شده است.

◀ میزان بدهی‌های دولت

برای اولین در دولت یازدهم، ساختاری برای پایش و مدیریت بدهی‌های دولت در وزارت امور اقتصادی و دارایی شکل گرفت. میزان و کیفیت بدهی‌های دولت یکی از مهم‌ترین متغیرهای اقتصاد کلان می‌باشد. نسبت بدهی دولت به تولید ناخالص داخلی باید در مقدار هدف‌گذاری شده مهار شود. عبور میزان بدهی از آستانه مجاز به معنی افزایش ریسک مالی دولت در اقتصاد است. افزایش ریسک مالی دولت سبب خواهد شد تا ریسک نهادهایی که کارکرد آن‌ها وابسته به ضمانت دولت است -مانند بانک- نیز افزایش پیدا کند. به علاوه در صورتی که تامین مالی دولت برای بازپرداخت بدهی‌ها از طریق منابع تجهیز شده در درون اقتصاد صورت گیرد، این امر برون‌رانی بخش خصوصی و کاهش در رشد اقتصادی را به همراه خواهد داشت. مضاف بر اینکه پرداخت نامنظم و غیرشفاف بدهی‌های دولت می‌تواند موجب اختلال در عملکرد نظام بانکی و پیمانکاران شود.

◀ نظام تامین آتیه و صندوق‌های بازنشستگی

افزایش هزینه‌های دولت ناشی از تحمیل بار مالی کسری صندوق‌های بازنشستگی بر بودجه، می‌تواند منجر به ناپایداری نسبت بدهی به تولید ناخالص داخلی و تامین مالی ناخالص خواهد شد. در حال حاضر، بزرگ‌ترین صندوق‌های بازنشستگی (سازمان تامین اجتماعی، صندوق بازنشستگی کشوری و صندوق بازنشستگی نیروهای مسلح) با مشکل تامین نقدینگی مواجه هستند.

◀ موج بیکاری بزرگ

بعد از کاهش روند اشتغال‌زایی اقتصاد در فاصله زمانی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱، همزمان با ورود متولدین دهه ۱۳۶۰ به بازار کار، موج بزرگ بیکاری آغاز شده است. آسیب‌های گسترده‌ای چون به تعویق افتادن سن ازدواج، افسردگی و اعتیاد جوانان، طلاق، جرم و جنایت و بسیاری دیگر از ناهنجاری‌های اجتماعی در چنین فضایی شیوع می‌یابند. با توجه به این شرایط خاص، دولت یازدهم، عملکرد قابل‌قبولی در این حوزه بر جای گذاشت. فرصت‌های شغلی ایجاد شده طی مجموع سه سال (سالهای ۹۳ تا ۹۵) بیش از یک میلیون و دویست هزار نفر بوده است در حالی که مجموع اشتغال ایجاد شده در مجموع هشت سال قبل (سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۲) کمی بیش از هفتصد هزار نفر بوده است. اما حتی این عملکرد قابل قبول دولت یازدهم، تکافوی مهار حجم متقاضیان ورودی به بازار کار و بیکاران انباشته را نمی‌کند.

مجموعه‌ای از چالش‌های فوق‌الذکر و سایر چالش‌ها مانند آب و محیط زیست، حفظ دستاوردهای دولت اول تدبیر و امید را تهدید می‌کند. به همین دلیل مجموعه راهبردها، برنامه‌ها و اقدامات پیشنهادی باید هم به مسایل ساختاری-تاریخی (اصلاحات نهادی) و هم به حل چالش‌های جاری بپردازد. در ادامه بخشی از راهبردها، برنامه‌ها و اقدامات پیشنهاد شده است.

راهبردهای هفت‌گانه وزارت امور اقتصادی و دارایی

مبتنی بر تحلیل‌های پیش‌گفته و متناسب با مأموریت وزارت امور اقتصادی و دارایی، این وزارت باید ۷ راهبرد زیر را در دستور کار خود قرار خواهد داد:

جدول ۵. راهبردهای وزارت اقتصاد بر اساس مسایل، چالش‌ها، فرصت‌ها، ظرفیت‌ها

۱	مردمی سازی اقتصاد و تقویت توان تولید ملی (درون‌زایی)
۲	تامین مالی پایدار دولت و کاهش اتکا به درآمدهای نفتی
۳	شفاف‌سازی و سالم‌سازی اقتصاد کشور
۴	پیشبرد برون‌گرایی و بین‌المللی‌سازی اقتصاد کشور
۵	مشارکت در رونق‌آفرینی و اشتغال‌زایی
۶	گسترش عدالت اجتماعی و بین‌نسلی
۷	مشارکت در اصلاحات نهادی و ساختاری

این راهبردها، مسایل کلیدی اقتصادی کشور را نشانه رفته‌اند. اولویت مردمی‌سازی اقتصاد، مشکل ساختاری-تاریخی «دولت‌زدگی اقتصاد» را نشانه گرفته است. این عارضه باید از طریق بهبود محیط کسب و کار، بهبود نظام تامین مالی،

توسعه مشارکت بخش عمومی-خصوصی و خصوصی سازی واقعی درمان شود. راهبرد تامین مالی پایدار دولت نیز، «نفت‌زدگی اقتصاد» را نشانه رفته است. این عارضه از طریق توسعه هدفمند و صحیح بازار سرمایه و بدهی، مهار افزایش بودجه‌های جاری و افزایش درآمدهای مالیاتی محقق خواهد شد. اجرای این راهبرد باید با تمهیداتی همراه شود که از فشار مضاعف به اقشار آسیب‌پذیر جلوگیری گردد. شفاف‌سازی و سالم‌سازی اقتصاد نیز که در سیاست‌های اقتصاد مقاومتی آمده است مساله سوم یعنی «رانت‌زدگی و غیرشفاف بودن اقتصاد» را هدف‌گیری کرده است و از طریق گردش آزاد اطلاعات اقتصادی و همچنین ساده‌سازی قوانین و مقررات، بهبود محیط کسب و کار و ایجاد و اتصال پایگاه‌ها و سامانه‌های اطلاعاتی محقق خواهد شد. پیشبرد برون‌گرایی اقتصاد نیز مساله عدم بهره‌مندی مناسب اقتصاد ملی از ظرفیت‌های بین‌المللی را مورد توجه قرار داده است. تحریم‌های سیاسی برداشته شد. اما توسعه گشایش‌های اقتصادی و محقق‌سازی دستاوردهای برجام، نیازمند مدیریتی آگاه و مسلط به مناسبات جهانی، تیمی حرفه‌ای و سازماندهی مجدد دستگاه‌های مرتبط با اقتصاد بین‌المللی در دولت دوازدهم است. مشارکت در رونق‌آفرینی و اشتغال‌زایی نیز مساله «موج بیکاری بزرگ» را هدف‌گیری کرده است. در صورتی که رونق اقتصادی در تمام بخش‌های اقتصادی حاکم شود، آنگاه فرصت‌های اشتغال پایدار ایجاد خواهد شد.

مشارکت در گسترش عدالت اجتماعی منوط به کاهش فاصله درآمدی، بهبود کیفیت زندگی، افزایش درآمد سرانه متوسط و بهبود بهره‌مندی عمومی است. امید آن می‌رود با سازوکارهای طراحی شده در این برنامه، در سال‌های آتی، شاخص‌های عدالت درون‌نسلی و بین‌نسلی بهبود یابد. گسترش عدالت از شاخصه‌های دین اسلام و از اهداف اصلی جمهوری اسلامی است از این رو جایگاه بنیادین در اولویت‌های وزارت امور اقتصادی و دارایی دارد. همه این راهبردها نیازمند اصلاحات نهادی و ساختاری است که بخشی از آن ایجاد قوانین و مقررات جدید و حذف و اصلاح قوانین و مقررات مزاحم است که در راهبرد آخر دیده شده است.

برنامه‌های اقتصادی کشور

برای تحقق راهبردهای فوق‌الذکر، باید برنامه‌های عملیاتی مشخص داشت که البته اجرای کامل این برنامه‌ها فراتر از وظایف وزارت امور اقتصادی و دارایی بوده و اجرای آن منوط به همت عالی کلیه دستگاه‌های اقتصادی ذریبط و البته تیم اقتصادی دولت محترم می‌باشد. بخشی از این برنامه‌ها در ادامه می‌آید.

➤ رونق‌آفرینی

در دولت یازدهم مجموعه‌ای از سیاست‌های اقتصادی با محوریت خروج غیرتورمی از رکود توانست بخش‌هایی از اقتصاد نظیر نفت، گاز پتروشیمی، گردشگری و کشاورزی را از رکود خارج نماید. اما تداوم رونق در این بخش‌ها و رونق‌آفرینی در بقیه بخش‌های اقتصاد از اولویت‌های کلیدی دولت دوم تدبیر و امید است. پرداختن به چنین اولویتی **مستلزم «اقدامات زیرساختی فرابخشی»** مانند توانمندسازی بخش خصوصی، بهبود محیط کسب و کار، تسهیل دسترسی به منابع مالی، بازارگشایی جهانی می‌باشد. اما علاوه بر اقدامات زیرساختی فرابخشی، تدوین **«بسته‌های رونق‌آفرینی بخشی»** نیز در دستور کار دولت قرار خواهد گرفت. بدیهی است تحقق هر دو گونه اقدامات (اقدامات زیرساختی فرابخشی و اقدامات بخشی) منوط به هماهنگی در سطح تمام ارکان نظام و مشارکت عمومی می‌باشد. اقدامات رونق‌آفرینی بخشی غالباً می‌تواند بستر اشتغال‌آفرینی و ایجاد فرصت‌های شغلی پایدار باشد.

➤ توانمندسازی بخش خصوصی به عنوان پیشران درون‌زایی اقتصاد ملی

شکل‌نگرفتن بخش خصوصی توانمند و گسترده، مانع اساسی رشد پایدار کشور است. با وجود تلاش‌های صورت گرفته، هنوز این بخش به اندازه کافی در اقتصاد کشور فعال و اثرگذار نیست. برای انجام تکلیف بند اول سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی مبنی بر «به حداکثر رساندن مشارکت آحاد جامعه در فعالیتهای اقتصادی» اقدامات زیر در دستور کار قرار می‌گیرد:

● **ارزیابی و بازتنظیم جایگاه مؤسسات عمومی غیردولتی و بنگاه‌های بزرگ غیرخصوصی** با هدف ایجاد فضای مناسب برای صاحبان کسب و کار. تنظیم رابطه بین چهار بخش عمومی، دولتی و خصوصی و تعاونی و ایجاد تبعیض مثبت برای بخش خصوصی و تعاونی.

● **استفاده بیشتر از ظرفیت شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی:** در راستای نقش‌آفرینی بیشتر این نهاد مردمی-دولتی، پیشنهادهای شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی باید از طریق وزیر امور اقتصادی و دارایی در دستور کار هیات وزیران قرار گیرد.

● **تغییر رویکرد خصوصی‌سازی به بستر مردمی‌سازی اقتصاد.** خصوصی‌سازی نباید اصالتاً به‌عنوان ابزاری برای ایجاد درآمد و یا رد دیون دولت تلقی شود. در آینده، استراتژی خصوصی‌سازی بنگاه‌های دولتی و عمومی باید در

راستای اهداف اصل ۴۴ قانون اساسی و با توجه به کمک به اشتغال‌زایی پایدار و افزایش بهره‌وری و مردمی‌سازی اقتصاد جهت‌گیری شود. همچنین باید با اصلاح محیط کسب و کار و نظام بنگاه‌داری و محقق کردن ظرفیت‌های باقی مانده اصل ۴۴، بستری فراهم شود که دستیابی به سطح بالایی از رقابت در بازارهای مختلف فراهم گردد. «بازنگری در خصوصی‌سازی‌های گذشته» نیز باید در دستور کار قرار گیرد. تغییر قراردادهای فروش و واگذاری به قراردادهایی نظیر اجاره به شرط تملیک و پیمان مدیریت، می‌تواند از موارد اصلاحی باشد. کارویژه وزیر اقتصاد ایجاد تفاهم ملی بین مدیران ارشد نظام و تصمیم‌گیران اصلی برای تغییر رویکرد خصوصی‌سازی خواهد بود.

➤ بهبود محیط کسب و کار و تقویت رقابت‌پذیری

با توجه به تنگنای منابع مالی دولت در سرمایه‌گذاری، بخش مهمی از بهبود سرمایه‌گذاری باید از طریق افزایش سرمایه‌گذاری توسط بخش خصوصی یا جذب سرمایه‌گذاری خارجی صورت گیرد. این امر نیازمند اصلاح ساختار انگیزشی است. از این رو می‌توان اقدامات زیر را برای بهبود محیط کسب و کار و سامان‌دهی حضور بیشتر بخش خصوصی در اقتصاد انجام داد:

● **استفاده همه‌جانبه از ظرفیت‌های قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار:** این قانون متری و آیین‌نامه‌های اجرایی آن ظرفیت‌های متعددی دارد که باید از همه آن‌ها در دولت جدید استفاده شود. من جمله بنا به نص ماده ۲۲ برنامه ششم توسعه، وزارت امور اقتصادی و دارایی با همکاری سایر دستگاه‌های مرتبط، موظف است شرایط قانونی لازم را برای تضمین امنیت سرمایه‌گذاری و کارآفرینی، جذب متخصصان، صیانت، حفاظت و مقابله با اخلاف امنیت اشخاص و بنگاه‌ها و کاهش خطرپذیری (ریسک) اجتماعی در محیط کسب و کار را فراهم آورد.

● **استفاده اهرمی از بودجه عمرانی دولت.** اهرم کردن بودجه دولت برای استفاده از ظرفیت بخش خصوصی برای اجرای پروژه‌های اقتصادی مهم‌ترین راه‌کار استفاده از منابع محدود دولت برای ایجاد تحرک در بخش سرمایه‌گذاری است. به صورت مشخص، اهم این اقدامات عبارت است از: واگذاری زمین و سایر دارایی‌های فیزیکی به بخش خصوصی مشارکت‌کننده در پروژه‌های عمرانی؛ تضمین درآمد پروژه‌های زیر ساختی با استفاده از بودجه عمرانی محدود به جای تامین کل هزینه طرح‌های عمرانی؛ مشوق‌های مالیاتی در سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها و برنامه‌های توسعه‌ای؛ تضمین وام‌ها و بدهی‌ها با اتکاء به منابع بودجه عمرانی؛ تدوین سازوکارهای حمایت در زمان بروز حوادث پیش‌بینی نشده؛ مشارکت در آورده بخش خصوصی برای مشارکت در پروژه‌های عمرانی.

● **تسهیل دسترسی به منابع مالی.** یکی از متغیرهای مهم محیط کسب و کار، دسترسی عادلانه، منصفانه، شفاف و سهل به منابع مالی است. اصلاح بازار پول، تسهیل سازوکارهای تامین مالی خارجی، توسعه بازار سرمایه، تعمیق بازار بدهی برای بنگاه‌ها و بهبود دسترسی مالی با افزایش دسترسی شهروندان به خدمات اعتباری و به‌ویژه توسعه کارت‌های اعتباری می‌تواند موجب سهولت بیشتر در دسترسی به منابع مالی شود.

● **ارایه خدمات الکترونیک.** ارایه خدمات الکترونیک دولت-دولت، دولت-شهروند، دولت-کسب‌وکار^۷ از طریق استقرار نظام استعلامات کشور جهت بهبود محیط کسب و کار و همچنین افزایش سرعت، شفافیت و عدالت در خدمات دولتی و در نهایت افزایش رفاه و رضایت شهروندان.

^۷ منظور از خدمات دولت-دولت (G2G) ارایه سرویس و استعلامات بین دو دستگاه دولتی است مانند سازمان مالیاتی و بانک مرکزی، خدمات دولت-شهروند (G2C) مانند استعلام ثبت احوال و خدمات دولت-کسب و کار (G2B) مانند درخواست جواز کسب.

➤ برون‌گرایی هوشمندانه و تقویت روابط اقتصادی خارجی هدفمند

یکی از محورهای کلیدی اقتصاد مقاومتی مساله برون‌گرایی در کنار درون‌زایی بوده است که نیازمند تقویت هماهنگی میان ابعاد مختلف روابط اقتصادی، تجاری، سیاسی، فرهنگی و سرمایه‌گذاری دولت، هماهنگی درون دستگاه‌ها و بازوهای اقتصاد خارجی، تعامل و هماهنگی بین بخش تجاری، بانکی، مالی، سرمایه‌گذاری و گردشگری می‌باشد. در این راستا لازم است اقدامات زیر انجام شود:

• تقویت دیپلماسی اقتصادی از طریق ایجاد هماهنگی بین بازوهای بین‌المللی دستگاه‌های اجرایی.

در این راستا لازم است بین سازمان توسعه تجارت، سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های فنی و اقتصادی، بین‌الملل بانک مرکزی، اقتصادی وزارت امور خارجه، بین‌الملل اتاق ایران هماهنگی کامل به وجود آید.

• پیگیری و تحقق دستاوردهای اقتصادی برجام. حسن استفاده از پتانسیل‌های نهفته در برجام، نیازمند

سازماندهی و پیگیری اجرایی است. ایجاد همراستایی و همکاری موثر بین دستگاه‌های اجرایی دولتی و نهادها و سازمان‌های بخش خصوصی (به خصوص در نظام بانکی) در این مساله در دستور کار خواهد بود.

• بازارگشایی جهانی برای اقتصاد ایران. کسب جایگاه عزت‌مندانه در بازارهای جهانی به ویژه بازار کشورهای

همسایه و مسلمان، حضور شایسته در زنجیره تولید جهانی کالاها و خدمات می‌تواند در بچه‌های جدید برای رشد اقتصادی و افزایش اشتغال باشد.

• جذب فعالانه سرمایه‌گذاری خارجی. از منظر سرمایه‌گذاران بین‌المللی، ایران پنجره فرصت اقتصاد جهان

است. اما برخی ابهامات در مورد شرایط آتی اقتصاد ایران، ضعف استانداردهای حسابداری بین‌المللی و مقررات دست و پاگیر از جمله مهم‌ترین موانع جذب بالای سرمایه‌گذاری خارجی هستند. وزیر امور اقتصادی و دارایی تلاش برای همراه ساختن مدیران ارشد، دستگاه‌ها و نهادهای ملی برای افزایش جاذبه سرمایه‌گذاری در ایران را در دستور کار خود خواهد داشت. سازماندهی و تقویت نهاد جذب سرمایه‌گذاری خارجی در اولویت خواهد بود.

• زمینه‌سازی حضور و مشارکت مؤسسات مالی و اعتباری خارجی. برای تحقق بند د ماده چهار برنامه

ششم توسعه و با هدف دسترسی به منابع مالی خارجی، تسهیل روابط مالی، تجاری و سرمایه‌گذاری و افزایش سطح خدمات مالی، زمینه حضور مؤسسات مالی و اعتباری بین‌المللی معتبر در ایران فراهم خواهد شد. این اقدام در چهارچوب قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی و قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی انجام می‌گردد.

• زمینه‌سازی برای انتشار اوراق ارزی بین‌المللی. انتشار اوراق ارزی بین‌المللی در بسیاری از کشورهای

توسعه‌یافته و در حال توسعه رواج دارد اما در ایران متأسفانه از این ابزار بسیار کم استفاده شده است. منافع زیر برای این اقدام متصور است:

* تامین نیازهای ارزی بخش‌های خاص پروژه‌ها که دارای نیاز ارزی هستند. (نفت، پتروشیمی، نیروگاه و...)

* تنوع ابزارهای مالی، بازارهای هدف و مشتریان.

* امکان انتشار به انواع ارزهای مختلف و فروش در بازارهای مالی آسیایی و اروپایی.

* عدم افشای مشخصات پروژه‌های حساس (پدافند غیرعامل).

• ایجاد بستر برای مشارکت و سرمایه گذاری ایرانیان خارج از کشور و سرمایه گذاران خارجی

یکی از روش های تامین مالی ایجاد همزمان صندوق های تغذیه کننده و تغذیه شونده در بازار سرمایه است. در این روش یک صندوق به عنوان تغذیه کننده^۸ در خارج از کشور تاسیس می شود و یک صندوق نیز در داخل کشور. امیدنامه و برنامه تشکیل صندوق تغذیه کننده^۹ به گونه ای است که امکان سرمایه گذاری در صندوق تغذیه شونده داخل کشور را داراست. این سازوکار موجب تسهیل جذب سرمایه خارجی خواهد شد.

➤ مشارکت در بهبود عدالت اجتماعی و عدالت بین نسلی

وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است در راستای تضمین عدالت اجتماعی و انتقال ثروت بین نسلی در اقدامات زیر مشارکت فعال داشته باشد:

- ساماندهی سهام عدالت (اجرای گام های باقی مانده)
- تقویم و حسابداری ثروت ملی (بنگاه های دولتی، جنگل ها، مراتع، سواحل و ...)
- مولدسازی و مدیریت دارایی های دولت (به ویژه دارایی های غیرمنقول دستگاه های اجرایی سراسر کشور)
- تسهیل سرمایه گذاری های استراتژیک بلندمدت با هدف بهره برداری نسل های آتی.
- صیانت از سرمایه گذاری های خارج از کشور و مدیریت کارآمد سرمایه گذاری های خارج از کشور
- زمینه سازی برای برقراری عدالت در نظام پرداخت، رفع تبعیض و متناسب سازی دریافت ها و برخورداری از امکانات شاغلین، بازنشستگان و مستمری بگيران کشوری و لشکری (در تحقق ماده ۳۰ برنامه ششم توسعه)
- تشویق مالیاتی موسسات خیریه، نیکوکاری و سازمان های مردم نهاد
- حمایت از اقتصاد روستا و فعال کردن چرخه های درآمد-توانمندی در روستاهای کشور (در تحقق ماده ۲۷ برنامه ششم توسعه)
- توجه خاص به تقویت اقتصادی جوامع مرز نشین.

➤ مشارکت در نهضت بهبود بهره وری و مقابله با تضييع منابع

یکی از مشکلات اصلی اقتصاد کشور بهره برداری نامناسب و تضييع منابع و سرمایه های کشور است. ضعف حرفه ای نیروهای تحصیل کرده، مهاجرت نخبگان، ضایعات گسترده کشاورزی و واردات محصولات بی کیفیت نمونه های قابل ملاحظه ای است. ساخت ساختمان های با عمر مفید کم و ماشین آلات وارداتی نامرغوب، تضييع منابع ملی است. تجربه دولت اول تدبیر و امید در افزایش بهره وری آب و زمین در تولید محصولات استراتژیکی چون گندم و شکر، نشانگر اهمیت تسهیل دسترسی به تکنولوژی است. هنوز با بهره برداری صحیح و کامل از منابع فاصله داریم و دچار اسراف و تبذیر هستیم. وزارت امور اقتصادی و دارایی لازم است با توجه به نکات فوق و تاکید بند سوم سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی مبنی بر محور قراردادن رشد بهره وری در اقتصاد، در اقدامات زیر مشارکت کند:

- تسهیل دسترسی به تکنولوژی روز

^۸ Feeder Fund

^۹ Master Fund

- توجه به حفظ نخبگان و دانشمندان
- افزایش کیفیت فرآیندها و فرآورده های تولیدی مبتنی بر استانداردهای پذیرفته شده داخلی و جهانی.
- اصلاح نظام قیمت گذاری نهاده ها برای هدایت انگیزه و رفتار مصرف کنندگان
- افزایش نظارت های موثر بر هزینه کردهای دولتی و نظارت موثر بر بودجه دولتی
- طراحی سازوکارهای تشویقی برای کاهش میزان ضایعات و فرآوری مجدد ضایعات در صورت ایجاد
- کاهش مصرف نهاده ها مانند آب و انرژی توسط شرکت ها و موسسات تولیدی

➤ ایجاد شفافیت همه جانبه اقتصادی؛ اقتصاد در اتاق شیشه ای

یکی از مشکلات مزمن اقتصاد ایران، ضعف در شفافیت و انضباط اقتصادی است. از این رو مبارزه هوشمند با اقتصاد پنهان و زیرزمینی و مقابله با فساد باید در دستور کار همه دولت ها قرار گیرد. استقرار سازوکارهای حاکمیت شرکتی در بنگاه های بزرگ اقتصادی، اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات در حوزه اقتصاد، انتشار صحیح آمار اقتصادی، همکاری در اجرای سامانه ستاد (سامانه تدارکات الکترونیکی دولت)، افزایش شفافیت مالیاتی و گمرکی، انجام حسابرسی عملیاتی برای شرکت های دولتی و عمومی (در راستای سنجش عملکرد و شفافیت شرکت ها)، اجرای بودجه ریزی مبتنی بر عملکرد^{۱۰} در راستای تخصیص منابع متناسب با سطوح عملکردی، اجرای کامل قوانین مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم به همراه شناسایی و کاربست بهترین تجارب جهت مبارزه با جرایم سازمان یافته به ویژه قاچاق از مواردی است که باید در دستور کار وزارت قرار گیرد. شفافیت اقتصادی یکی از مهم ترین پیش نیازهای تحقق بند ۱۹ سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی است.

➤ تعریف و استقرار قواعد مالی انضباط بخش

در سال های پیش رو تلاش خواهد شد از استقراض غیربازارپذیر از شبکه بانکی کاسته شود و اوراق بهادار دولتی، ابزار اصلی متعادل سازی منابع و مصارف بودجه دولت گردد. در این شرایط نسبت بدهی دولت به تولید ناخالص داخلی در میان مدت نایستی از حدود تعیین شده تجاوز کند. لذا لازم است میزان مجاز انتشار سالانه اوراق بهادار دولتی، توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی و بر اساس تحلیل پایداری بدهی ها تعیین گردد. تحلیل پایداری بودجه دولت، می تواند به عنوان پیوستی در لایحه سالانه بودجه گنجانده و تصویب شود. بر اساس تجارب جهانی، مهم ترین قواعد مالی که طی دوده گذشته در کشورهای مختلف مورد استفاده قرار گرفته به شرح زیر است:

- قاعده بدهی: سقفی معین بر حسب درصدی از تولید ناخالص داخلی برای بدهی تعیین می شود که میزان استقراض دولت را محدود می نماید.
- قاعده تراز بودجه: سقفی برای تراز بودجه تعریف می شود و می تواند ضمانتی برای دستیابی به قاعده بدهی دولت باشد.
- قاعده درآمد: سقف یا حداقلی برای درآمدهای دریافتی دولت، جهت افزایش درآمدها و یا جلوگیری از فشار مالیاتی مضاعف تعیین می شود.
- قاعده مخارج: معمولاً بر حسب مقادیر مطلق، نرخ های رشد و یا درصدی از تولید ناخالص داخلی از مخارج با افق زمانی عموماً ۳ تا ۵ ساله تعریف می شود.

^{۱۰} در تحقق بند پ ماده ۷ برنامه ششم توسعه

در این دوره سعی خواهد شد این قواعد تعریف و مستقر شود.

➤ مشارکت در اصلاح ساختار درآمد و هزینه دولت

در راستای تحقق بندهای ۱۶ و ۱۷ سیاست‌های ابلاغی اقتصاد مقاومتی، باید هم در سمت منابع و هم در سمت مصارف بودجه دولت، اصلاحاتی صورت گیرد به گونه‌ای که نسبت تراز عملیاتی اولیه به تولید ناخالص داخلی در جهت مثبت شدن، افزایش یابد. در سمت درآمدها، ترکیب و پوشش مالیاتی به شکلی بهبود یابد که درآمد مالیاتی از اقلام با اختلال زایی کمتر، افزایش یابد. گسترش پوشش‌های مالیاتی، حذف معافیت‌های مالیاتی و تجدید ساختار در نظام مالیاتی به گونه‌ای که مالیات بر مجموع درآمدها مبنای ستاندن مالیات باشد، تا نسبت مالیات به تولید ناخالص داخلی افزایش یابد. در ضمن باید توجه داشت گسترش پایه مالیاتی باید با حداقل فشار بر اقشار آسیب‌پذیر بلکه منبث از رشد اقتصادی و سهیم کردن مردم با رویکرد تعاملی مردم و سازمان مالیاتی باشد. فرآیندهای قانونی به گونه‌ای تنظیم شود که دریافت و به خصوص استرداد مالیات بر ارزش افزوده، افزایش یافته و منابع قابل استرداد در محاسبات درآمدی لحاظ نگردد. به منظور بهبود در انگیزه نظام بنگاهداری، مالیات بر شرکت‌ها به تدریج کاهش یابد. در سمت هزینه‌ها، هدف باید رشد هزینه‌ها با نرخ کمتر از رشد اسمی اقتصادی و تلاش در جهت بهبود پوشش و کارایی باشد. در این راستا، تغییر در شیوه ارائه خدمات و به کارگیری خرید خدمت به عنوان ابزاری جهت بهبود در بهره‌وری به کار گرفته شود.

➤ مشارکت در اصلاح نظام تامین آتیه و صندوق‌های بازنشستگی

صندوق‌های بازنشستگی باید خودگردان باشند و اتکا آنان به بودجه دولت یک بیماری است که از گذشته به آن رسیده است. کاهش اتکا صندوق‌های بازنشستگی به منابع بودجه دولت، بهبود برنامه‌ریزی عملیاتی و کاهش فعالیت‌های تصدی‌گری و بنگاهداری آن‌ها اقدامات پایه‌ای در راستای تخفیف پیامدهای چالش صندوق‌های بازنشستگی است. برای متعادل‌سازی تعهدات دولت در قبال صندوق‌های بازنشستگی لازم است، در طی یک برنامه اصلاحی به تدریج دارایی‌های آن دسته از صندوق‌های بازنشستگی که دولت از محل منابع بودجه به جبران کسری آن‌ها می‌پردازد، در قبال این حمایت‌های بودجه‌ای به دولت منتقل گردد. در نهایت کلیه صندوق‌های بازنشستگی باید تحت قوانین یکسان و همسو با تجربیات بین‌المللی فعالیت نمایند.

➤ نقش آفرینی در حفظ و تقویت ثبات پولی

هدف‌گذاری تورم، به عنوان یک ابزار ایجاد ارتباط برای بیان دیدگاه‌ها و اعمال سیاست‌های پولی باید به عنوان چهارچوب سیاست‌گذاری پولی اعلام شود. این چهارچوب دارای مولفه‌هایی نظیر اعلام عمومی یک هدف میان‌مدت برای تورم، تعهد نهادی به کنترل نوسان قیمت‌ها به عنوان هدف اصلی سیاست پولی، رویکرد مبتنی بر استفاده فراگیر از اطلاعات متغیرهای مختلف در هدایت سیاست پولی، شفافیت و مسئولیت‌پذیری مقامات پولی در دستیابی به هدف تورمی خواهد بود.

پیش‌شرط‌های اصلی اجرای این چهارچوب در سیاست پولی، استقلال بانک مرکزی، عدم تعهد به اهداف متعارض با اهداف تورمی و ارتباط باثبات و قابل پیش‌بینی بین ابزارهای سیاست‌های پولی و تورم است. در چنین شرایطی، باید شان نظارت عملکرد بانک مرکزی از شان سیاست‌گذاری این بانک، تفکیک شود. بانک مرکزی باید در انتخاب و استفاده از

ابزار سیاستی و به طور کلی سیاست‌گذاری پولی استقلال داشته باشد و این استقلال باید از طریق قوانین بالادستی تضمین شود تا آحاد اقتصادی نسبت به سیاست‌های بانک مرکزی و استقلال آن، اطمینان یابند. در حوزه سیاست‌های ارزی، بانک مرکزی باید نظام ارزی را برای فعالان اقتصادی تبیین نموده و به کمک ابزارهای سیاستی در بازار ارز به دنبال تثبیت نظام ارزی باشد. بانک مرکزی باید آمادگی داشته باشد تا در بازار ارز مداخلات خرید و فروش را به نحوی انجام دهد که در کوتاه‌مدت نوسانات ارزی را کنترل کرده و در میان‌مدت قدرت رقابتی اقتصاد را حفظ و نظام ارزی تبیین شده را تحقق بخشد. در این مسیر، نباید تفاوتی بین نظام ارزی جاری و نظام ارزی قانونی وجود داشته باشد.

➤ مشارکت در احیا و اصلاح نظام بانکی

به دلیل ابعاد چالش نظام بانکی، وجود اجماع در درون حاکمیت در مورد راه‌کارهای حل چالش‌های نظام بانکی یک الزام کلیدی است. وزیر امور اقتصادی و دارایی، مبتنی بر بند نهم سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و مواد ۱۴ تا ۱۹ قانون برنامه ششم برای ایجاد چنین اجماعی، می‌کوشد تا بتوان سیاست‌های اصلاحی را به شرح زیر انجام داد:

- **بازارپذیر کردن بدهی دولت به بانک‌ها.** در راستای مواد ۸ و ۱۰ قانون برنامه ششم توسعه و به منظور ایجاد جریان درآمدی برای طلبکاران، دولت باید کلیه بدهی‌های خود را در طول یک دوره مشخص، بازارپذیر نماید.
- **منطقی‌سازی نرخ سود:** یکی از مهم‌ترین سازوکارهای احیای نظام بانکی و همچنین بهبود محیط کسب و کار، کاهش نرخ‌های سپرده و تسهیلات به صورت متوازن و منطقی است.
- **افزایش سرمایه.** سهام‌داران بانک‌ها و موسسات مالی و پولی باید مکلف به افزایش سرمایه خود تا رسیدن به استانداردهای بین‌المللی شوند.

- **انجمادزدایی از دارایی‌های مسموم و غیرمولد بانک‌ها.** از دلایل کاهش توان تسهیلات دهی بانک‌ها، بدهی دولت به بانک‌ها، وجود مطالبات معوق، بنگاه‌داری و املاک مازاد و تملیکی آنهاست. به هر میزان که بتوان دارایی‌های منجمد و مسموم را از ترازنامه بانک‌ها با استفاده از روش‌هایی چون اوراق بهادارسازی مطالبات، استفاده از شرکت‌های مدیریت دارایی، فروش اموال مازاد و وصول مطالبات از ترازنامه بانک‌ها حذف نمود، هم بانک‌ها و هم جامعه از تبعات مثبت آن بهره‌مند خواهند شد.

- **بهبود نظام حاکمیت شرکتی و روزآمدسازی نظام بانکی.** یکی از مهم‌ترین اقدامات در راستای اصلاح نظام بانکی کشور، بهبود نظام حاکمیت شرکتی است به گونه‌ای که فاصله ایجاد شده با استانداردهای بین‌المللی با رعایت کامل نظام حقوقی و ارزشی کشور، کاهش یافته و بانک‌های کشور توانمندی لازم برای برقراری ارتباطات و تعاملات جهانی را کسب کنند.

اولویت‌های راهبردی، برنامه‌ها و سیاست‌ها، باید تبدیل به پروژه‌های مشخص قابل اندازه‌گیری و قابل پیگیری شوند. بررسی‌های اولیه نشان می‌دهد انجام ابرپروژه‌هایی مانند موارد زیر می‌تواند در اولویت قرار گیرد. بدیهی است فهرست پروژه‌ها، فهرستی زنده و پویاست و در طول زمان متناسب با تصمیمات دولت و اقتضات اقتصاد روزآمد خواهد شد.

جدول شماره ۶. ابر پروژه‌ها و اقدام اساسی		
همکار	متولی	۲۰ ابر پروژه و اقدام اساسی دولت در حوزه اقتصاد
تمام دستگاه‌ها	وزارت اقتصاد	۱. بهبود محیط واقعی کسب و کار و شاخص جهانی آن ^{۱۱}
تمام دستگاه‌ها	وزارت اقتصاد	۲. طراحی و استقرار سازوکارهای بهبود شاخص‌های رقابت‌پذیری
مجلس محترم	وزارت اقتصاد	۳. تنقیح قوانین نهادساز در اقتصاد ایران
بانک مرکزی، وزارت خارجه	وزارت اقتصاد	۴. اصلاح نظام تامین مالی خارجی
سازمان برنامه	وزارت اقتصاد	۵. هوشمندسازی نظام مدیریت مالی دولت (خزانه داری الکترونیک)
تمام دستگاه‌ها	وزارت اقتصاد	۶. مولدسازی دارایی‌های دولت و شرکت‌های دولتی
تمام دستگاه‌ها	وزارت اقتصاد	۷. توسعه نظام مالیاتی نوین (گسترش طرح جامع مالیاتی)
بانک مرکزی	وزارت اقتصاد	۸. توسعه بازار سرمایه و بدهی (بین‌المللی سازی، نهادها، ابزارها، عمق)
مجلس محترم	وزارت اقتصاد	۹. ساماندهی سهام عدالت
سازمان برنامه	وزارت اقتصاد	۱۰. بهسازی روند خصوصی سازی
سازمان برنامه	وزارت اقتصاد	۱۱. طراحی نظام تدبیر اقتصادی دولت
تمام دستگاه‌ها	وزارت اقتصاد	۱۲. اقتصاد در اتاق شیشه‌ای ^{۱۲}
بانک مرکزی	وزارت اقتصاد	۱۳. ایجاد نظام رتبه بندی اعتباری اشخاص حقیقی و حقوقی
سایر دستگاه‌ها	وزارت اقتصاد	۱۴. مدیریت بدهی‌های دولت
وزارت اقتصاد	وزارت رفاه و کار	۱۵. توسعه پایگاه داده جامع اطلاعات اقتصادی-اجتماعی خانوار ^{۱۳}
وزارت اقتصاد	بانک مرکزی	۱۶. مشارکت در احیا و اصلاح نظام بانکی
وزارت اقتصاد	سازمان برنامه	۱۷. مشارکت در بازتنظیم نظام بودجه بندی ^{۱۴}
وزارت اقتصاد	وزارت رفاه	۱۸. مشارکت در اصلاح نظام تامین آتیه و صندوق‌های بازنشستگی
وزارت اقتصاد	هیات دولت	۱۹. مشارکت در بهسازی صندوق توسعه ملی و رابطه آن با

^{۱۱} یکی از زیر پروژه‌های این ابر پروژه، عملیاتی‌سازی نظام جامع استعلامات کشور است.

^{۱۲} قانون انتشار و دسترسی آزاد اطلاعات در حوزه اقتصادی، انتشار آمار اقتصادی و اجرای سامانه ستاد و...

^{۱۳} توسعه چنین پایگاهی باعث خواهد شد سیاست گذاری‌ها به ویژه سیاست گذاری‌های رفاهی مبتنی بر داده‌های جامع و روزآمد انجام پذیرد.

^{۱۴} بودجه بندی مبتنی بر عملکرد یکی از زیرمجموعه‌های این ابر پروژه است.

		دولت
وزارت اقتصاد و ...	وزارت صمت	۲۰. مشارکت در مدیریت واردات رسمی و غیررسمی

اهم اهداف و برنامه ها به تفکیک حوزه ها

حوزه های تحت پوشش وزارت امور اقتصادی و دارایی از تعدد و تنوع زیادی برخوردار است. لذا اتخاذ اهداف شفاف در هر حوزه و همچنین تعیین برنامه ها و پروژه های اصلی هر حوزه از ضرورت دو چندان برخوردار است. در این بخش به تفکیک حوزه های مهم سازمانی، به این مهم می پردازیم.

سازمان امور مالیاتی کشور

اهداف و جهت گیری کلان

۱. افزایش شاخص نسبت مالیات به تولید ناخالص داخلی
۲. افزایش شاخص مالیات به هزینه های جاری دولت
۳. افزایش سهم مالیات از منابع عمومی بودجه
۴. ارتقاء سلامت اداری سازمان (مبارزه با فساد مالیاتی)
۵. افزایش سطح رضایتمندی مودیان مالیاتی

اهم برنامه ها و پروژه ها

۱. پیاده سازی کامل نظام مالیات بر ارزش افزوده
۲. مطالعه، تدوین، پیشنهاد، تصویب قانون و اجرای نظام مالیات بر درآمد اشخاص حقیقی
۳. توسعه و تکمیل نظام اطلاعات مالیاتی
۴. مطالعه، تدوین، پیشنهاد و تصویب قانون هدفمندسازی معافیت ها و مشوق های مالیاتی
۵. گسترش طرح جامع مالیاتی
۶. پروژه ارتقاء سلامت اداری سازمان

گمرک جمهوری اسلامی ایران

اهداف و جهت گیری کلان

۱. توسعه گمرک الکترونیک و یکپارچه با تمرکز بر پنجره واحد بین المللی
۲. کاهش زمان و هزینه تشریفات گمرکی ترخیص کالا در رویه های واردات و صادرات با ساده سازی رویه ها
۳. افزایش سهم درآمدهای گمرکی و تحقق درآمدهای پیش بینی شده
۴. افزایش تعاملات بین المللی با کشورهای هدف
۵. کاهش تخلفات گمرکی، ارتقاء سلامت اداری و مبارزه با فساد

اهم برنامه ها و پروژه ها

۱. توسعه و تکمیل مدل مجازی پنجره واحد تجاری فرامرزی در سطح بین المللی
۲. اعمال مدیریت ریسک و کنترل بر اساس بازبینی
۳. تکمیل سامانه یکپارچه امور گمرکی در رویه های باقیمانده
۴. اجرای طرح تجمیع عوارض و درآمدها
۵. تجهیز گمرکات به ابزارهای پیشرفته کنترلی و فناوری های نوین با رویکرد الکترونیکی نمودن کلیه اسناد
۶. اجرای اقدامات پیشگیرانه در جهت مبارزه با قاچاق کالا

بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران - صنعت بیمه

اهداف و جهت گیری کلان

۱. افزایش ضریب نفوذ بیمه
۲. افزایش حق بیمه سرانه
۳. افزایش سهم بخش خصوصی در بازار بیمه کشور
۴. افزایش سطح توانگری شرکت های بیمه
۵. افزایش سهم بیمه های زندگی در بازار بیمه کشور

اهم برنامه ها و پروژه ها

۱. استقرار کامل سنهاب (سامانه نظارت و هدایت الکترونیکی بیمه)
۲. تاسیس شرکتهای بیمه تخصصی با تاکید بر ایجاد موسسات بیمه زندگی
۳. بازنگری در مقررات و آیین نامه های سرمایه گذاری ذخایر بیمه ای جهت استفاده بهینه از منابع تامین مالی پایدار
۴. افزایش ظرفیت پذیرش ریسک در بازار بیمه کشور و شناسایی بازارهای جدید بین المللی
۵. کمک به استقرار مدیریت ریسک
۶. تأمین پوشش های بیمه اتکایی مورد نیاز حوزه سرمایه گذاری و تولید

سازمان خصوصی سازی - مردمی سازی

اهداف و جهت گیری کلان

۱. کاهش تصدی گری دولت با فروش و یا تعیین تکلیف بنگاه های گروه (۱) و (۲) مشمول واگذاری

۲. افزایش سهم بخش خصوصی واقعی از واگذاری‌ها
۳. تکمیل طرح ساماندهی سهام عدالت
۴. نظارت بر عملکرد شرکت‌های واگذارشده در چارچوب قراردادهای منعقد

اهم برنامه‌ها و پروژه‌ها

۱. فروش بنگاه‌ها به شیوه‌ای شفاف، کارا، رقابتی و منصفانه
۲. تعیین تکلیف بنگاه‌ها (اصلاح ساختار مالی و حقوقی لازم)
۳. اجرای شیوه‌نامه تشویق بخش خصوصی به منظور جلب مشارکت در واگذاری‌ها
۴. دریافت و واریز مبالغ حاصل از واگذاری‌ها به حساب خزانه یا انجام تهاثرهای مربوط
۵. تکمیل فرآیند ارزیابی صورتحساب به مشمولین
۶. واریز سود سهام عدالت به حساب مشمولین
۷. ساماندهی سهام عدالت

خزانه داری کل کشور - نظارت مالی

اهداف و جهت گیری کلان

۱. شفاف‌سازی و هوشمندسازی عملیات مالی دولت و ارتقاء پاسخگویی نظام مالی دولت
۲. توسعه و استقرار نظام جامع مدیریت بدهی‌ها و تعهدات عمومی دولت
۳. توسعه زمینه‌های اعمال نظارت قبل از خرج برای اجرای بودجه ملی و استانی
۴. مدیریت اموال و دارایی‌های دولت
۵. راهبری استقرار استانداردهای حسابداری بخش عمومی با رویکرد تعهدی و تهیه صورت‌های مالی دولت
۶. ارتقاء نظارت مالی از طریق گردش ذیحسابان، توسعه حرفه‌ای آنان و ارزیابی عملکرد ذیحسابان

اهم برنامه‌ها و پروژه‌ها

۱. انتشار انواع اوراق بدهی اسلامی و سایر ابزارهای تسویه و تهاثر و ایجاد ترکیب بهینه بدهی‌های دولت
۲. پروژه خزانه داری الکترونیک (هوشمندسازی نظام مدیریت مالی دولت)
۳. توسعه سامانه‌های نظارتی اجرای بودجه
۴. پاسخگویی شفاف به دولت و دستگاه‌های اجرایی در راستای اعمال نظارت بر بودجه
۵. پیشبرد پروژه مولدسازی و مدیریت دارایی‌های دولت و استقرار سامانه سادا
۶. تهیه و ابلاغ بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های اجرای حسابداری تعهدی و تهیه صورت‌های مالی دولت
۶. اجرای ارزیابی عملکرد مدیریتی ذیحسابان، آموزش مستمر حرفه‌ای و جابجایی ذیحسابان

امور بانکی و شرکت‌های دولتی

اهداف و جهت گیری کلان

۱. افزایش توان تسهیلات‌دهی و اصلاح ساختار مالی بانک‌های دولتی
۲. پیشرفت پروژه سامانه‌های یکپارچه بانکی
۳. افزایش شفافیت اطلاعاتی شرکت‌های دولتی و مدیران شرکت‌های دولتی

۴. ساماندهی شرکت‌های دولتی

اهم برنامه‌ها و پروژه‌ها

۱. پیگیری افزایش سرمایه بانک‌های دولتی
۲. پیگیری واگذاری شرکت‌های وابسته و اموال و املاک مزاد بانک‌های دولتی
۳. پیگیری تسویه مطالبات بانک‌ها از دولت
۴. پیگیری تکمیل سامانه یکپارچه اطلاعات بانکی و سامانه یکپارچه اطلاعات بیمه‌ای
۵. طراحی و پیاده‌سازی سامانه یکپارچه اطلاعات شرکت‌های دولتی
۶. تهیه و تنظیم لایحه نحوه اداره امور شرکت‌های دولتی
۷. اصلاح قوانین و مقررات مربوط و ساختار مربوط به نظام حسابرسی کشور

تعامل با مجلس و امور حقوقی و قانون‌گذاری

اهداف و جهت‌گیری کلان

۱. مشارکت در تنقیح قوانین مادر
۲. ارایه اطلاعات منظم و شفاف در مورد متغیرهای اقتصادی و عملکرد برای نظارت موثر نمایندگان محترم
۳. ایجاد رابطه هم‌افزا، همدلانه و همکاری با مجلس محترم شورای اسلامی

اهم برنامه‌ها و پروژه‌ها

۱. مشارکت در شناسایی قوانین و مقررات ناکارآمد، منسوخ و مخل و اصلاح آن
۲. پیگیری اجرای پیشنهادات سازمان بازرسی کل کشور در اجرای ماده ۱۰ قانون سازمان بازرسی
۳. تأسیس دفتر حقوقی در سازمان، موسسات و شرکت‌های وابسته به وزارت متبوع
۴. تامین اطلاعات و گزارش‌های لازم برای دستگاه‌های نظارتی در راستای پاسخگویی موثر.

امور اقتصادی، سیاست‌گذاری و بهبود مستمر فضای کسب و کار

اهداف و جهت‌گیری کلان

۱. ارتقای جایگاه کشور در شاخص سهولت انجام کسب و کار بانک جهانی
۲. ارتقای جایگاه کشور در شاخص رقابت‌پذیری جهانی مجمع جهانی اقتصاد
۳. رتبه‌بندی شاخص‌های محیط کسب و کار در استان‌ها
۴. تشکیل مرکز ملی پایش محیط کسب و کار
۵. رصد وضعیت اقتصاد با تاکید بر سیاست‌های اقتصاد مقاومتی و حوزه عملکرد وزارت متبوع (ملی، ستادی، استانی)
۶. پیاده‌سازی طرح جامع اطلاعات وزارت امور اقتصادی و دارایی (ستادی - استانی)

اهم برنامه‌ها و پروژه‌ها

۱. طراحی، اجرا، مفاهمه و پیگیری اقدامات برای بهبود سهولت انجام کسب و کار بانک جهانی
۲. طراحی، اجرا، مفاهمه و پیگیری اقدامات برای بهبود رقابت‌پذیری جهانی مجمع جهانی اقتصاد
۳. رتبه‌بندی شاخص‌های محیط کسب و کار در استان‌ها

۴. توسعه سامانه (زیرسیستم) اطلاع‌رسانی مجوزهای کشور (سام)
۵. توسعه سامانه دریافت شکایات، انعکاس و رسیدگی به شکایات متقاضیان صدور مجوزهای کسب‌وکار (دادور)
۶. توسعه زیرسیستم نقشه ملی استعلامات مجوزهای کشور (نما)
۷. توسعه زیرسیستم بانک اطلاعاتی قوانین و مقررات محیط کسب و کار
۸. توسعه زیرسیستم مرکز فوریت‌های بهبود محیط کسب و کار
۹. به روز رسانی شاخص اقتصاد مقاومتی در سطح ملی و طراحی شاخص اقتصاد مقاومتی در برش استانی
۱۰. تکمیل و ارتقاء داشبورد مدیریت اطلاعات اقتصادی
۱۱. توسعه و ارتقاء بانک اطلاعات اقتصادی و مالی کشور

سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران – حوزه تامین مالی خارجی

اهداف و جهت‌گیری کلان

۱. تجهیز و تدارک منابع مالی خارجی از محل بانک‌های توسعه‌ای بین‌المللی
۲. تجهیز منابع مالی خارجی استقراری از طریق خطوط اعتباری بانک‌های تجاری خارجی (فاینانس)
۳. سرمایه‌گذاری خارجی مصوب تحت قانون تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی
۴. پیشبرد موثر مذاکرات تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری
۵. گسترش تبادل هیات‌های اقتصادی و انعقاد اسناد همکاری اقتصادی دو جانبه و چند جانبه با کشورهای هدف

اهم برنامه‌ها و پروژه‌ها

۱. افزایش هم‌افزایی بین بازوهای بین‌الملل دستگاه‌های اجرایی
۲. تعامل با مقامات بانک‌های توسعه‌ای بین‌المللی برای افزایش سقف تامین منابع مالی خارجی
۳. تنظیم موافقت‌نامه‌ها و ضمانت‌نامه‌ها، انعقاد موافقت‌نامه کلی تسهیلات با اعتباردهندگان خارجی
۴. مدیریت تسویه بدهی‌های ناشی از صدور ضمانت‌نامه دولتی
۵. شناسایی، پالایش و بازاریابی فرصت‌های سرمایه‌گذاری خارجی ایران
۶. نظارت بر طرح‌های سرمایه‌گذاری خارجی مصوب و پیگیری جذب سرمایه‌های خارجی مصوب به پروژه‌ها
۷. برگزاری اجلاس‌های کمیسیون مشترک همکاری‌های اقتصادی
۸. بسترسازی انتشار اوراق ارزی بین‌المللی
۹. ایجاد بستر برای مشارکت و سرمایه‌گذاری هموطنان خارج از کشور

سازمان حسابرسی

اهداف و جهت‌گیری کلان

۱. جلب مشارکت سرمایه‌گذاران خارجی از طریق پیاده‌سازی استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (IFRS)
۲. مدیریت دارایی‌های دولت از طریق گسترش و تکمیل تدوین استانداردهای بخش عمومی
۳. مدیریت دارایی‌های دولت از طریق رسیدگی به بدهی‌ها و مطالبات دولت

۴. بازنگری و تدوین استانداردهای حسابداری و حسابرسی
۵. گسترش نقش و جایگاه بخش خصوصی در حسابرسی و تمرکز سازمان حسابرسی بر وظایف حاکمیتی

اهم برنامه ها و پروژه ها

۱. مشارکت در استقرار استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (IFRS)
۲. تدوین و تصویب استانداردهای بخش عمومی
۳. پوشش کامل شرکت‌های درخواست و یا واگذار شده به سازمان برای ارائه گزارش مطالبات دولت
۴. تدوین و تجدیدنظر در استانداردهای حسابرسی و حسابداری ملی و تصویب آنها
۵. ارائه گزارش‌های مورد نیاز خزانه‌داری کل (موارد عدم رعایت قوانین و مقررات مرتبط با خزانه)
۶. تالیف، ترجمه، تجدیدنظر و تجدید چاپ کتب مورد نیاز حرفه و آشنایی بیشتر جامعه با حرفه

سازمان جمع آوری و فروش اموال تملیکی

اهداف و جهت‌گیری کلان

۱. مشارکت در اصلاح قانون تاسیس سازمان با توجه به تغییرات شرایط محیطی
۲. افزایش میزان تحقق درآمد پیش بینی شده
۳. توسعه و استقرار فناوری اطلاعات در کلیه فرآیندهای عملیاتی سازمان

اهم برنامه ها و پروژه ها

۱. تشکیل کارگروه اصلاح قانون تاسیس سازمان
۲. توسعه سامانه مزایده الکترونیک اموال منقول و غیرمنقول
۳. استقرار سامانه جامع اموال تملیکی
۴. تشکیل کارگروه پیگیری و رسیدگی به پرونده‌های سنواتی و بلا تکلیف اموال منقول و غیرمنقول

بازرسی و رسیدگی به شکایات مردم

اهداف و جهت‌گیری کلان

۱. نظارت و بازرسی هدفمند و مقابله با عوامل و مصادیق فساد در واحدهای تابعه و استانی
۲. الکترونیکی کردن فرآیند پاسخگویی به شکایات
۳. شناسایی گلوگاه‌های تخلفات اداری و ارائه راهکارهای پیشگیری از آن

اهم برنامه‌ها و پروژه‌ها

۱. استقرار کامل سامانه پاسخگویی به شکایات در کلیه واحدهای تابعه و استانی
۲. ایجاد سامانه الکترونیکی دریافت اطلاعات دستورالعمل اجرایی مواد ۹۱ و ۹۲ قانون مدیریت خدمات کشوری
۳. تدوین طرح الگوی سنجش میزان سلامت اداری و مقابله با فساد در دستگاه‌های تابع
۴. تدوین منشور تعالی دستگاه‌ها در راستای تحکیم و تقویت سلامت اداری و مقابله با فساد

مرکز اطلاعات مالی و مبارزه با پولشویی - حوزه سلامت مالی

اهداف و جهت گیری کلان

۱. تهیه آیین نامه های اجرایی مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم
۲. توسعه زیرساخت های فنی و اجرایی در سطح کلیه اشخاص مشمول برای مبارزه با پولشویی
۳. ارتقای رویکرد پیشگیرانه در اجرای قوانین و مقررات در جهت جلوگیری از بروز فساد اقتصادی
۴. افزایش سطح تعامل با مراجع و ضابطین قضایی در عرصه مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم
۵. پیاده سازی روش های نوین در شناسایی و پیشگیری از موارد مشکوک و تامین مالی تروریسم

اهم برنامه ها و پروژه ها

۱. وضع مقررات و اعمال نظارت بر مشاغل معین و موسسات مالی
۲. انجام ارزیابی های کاهش موثر ریسک های موجود و تناسب با ریسک های شناسایی شده
۳. عرضه فناوری های جدید و به روز موسسات مالی برای کاهش ریسک مبارزه با پولشویی
۴. استقرار سامانه فرایند نقل و انتقال الکترونیکی وجوه در قانون مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم

نوسازی نظام اداری و فناوری اطلاعات

اهداف و جهت گیری کلان

۱. اصلاح نظام اداری
۲. تحقق سازمان الکترونیک
۳. پیاده سازی، استقرار و اجرای نظام نوین حسابداری و نظام نوین کنترل و حسابرسی داخلی

اهم برنامه ها و پروژه ها

۱. تداوم سامانه مدیریت استراتژیک وزارت متبوع و پایش راهبردی تحقق اهداف و اقدامات راهبردی
۲. استقرار و توسعه نظام بودجه ریزی مبتنی بر عملکرد
۳. طراحی و پیاده سازی شبکه یکپارچه وزارت اقتصاد (شیوا)
۴. توسعه و تکمیل سامانه جامع اموال دولت (سادا)
۵. طراحی و پیاده سازی سامانه جامع امور شرکتهای دولتی (سامانه مجامع و بنگاه ها)
۶. توسعه بستر یکپارچه تبادل اطلاعات اقتصادی کشور (بیتا)
۷. توسعه سامانه مدیریت بدهی ها (سماد)
۸. توسعه سامانه تشخیص صلاحیت حرفه ای حسابداران رسمی
۹. توسعه سیستم جامع تمرکز، تلفیق و روشهای حسابداری
۱۰. توسعه سامانه مرکز عالی دادخواهی مالیاتی و تشخیص صلاحیت حرفه ای
۱۱. توسعه سامانه اوراق بهادار و سامانه جامع نظام نوین اموال منقول غیرمصرفی تحت وب
۱۲. توسعه سامانه تسویه بدهی اشخاص حقیقی و حقوقی با مطالبات از شرکت های دولتی

بازار سرمایه و بدهی کشور

اهداف و جهت گیری کلان

۱. افزایش شفافیت، سرعت، کارایی و عمق بازار سرمایه و بدهی
۲. حمایت از سهام داران خرد
۳. افزایش ضریب نفوذ بازار سرمایه
۴. جذب سرمایه گذاران خارجی به بازار سرمایه و بدهی ایران
۵. ظرفیت‌سازی برای توسعه بازار سرمایه و تقویت نقش آن در تامین مالی بنگاه‌ها

اهم برنامه‌ها و پروژه‌ها

۱. توسعه کمی و کیفی ابزارها و نهادهای مالی در کنار بهبود نقش ارکان بازار سرمایه
۲. بهبود نقدشوندگی در بازار سرمایه
۳. ارتقاء اثربخشی و کارایی نظام نظارتی سازمان
۴. بین‌المللی شدن بازار سرمایه و حضور در بازارهای بین‌المللی
۵. توسعه آموزش و فرهنگ سرمایه‌گذاری و بهبود نظام اطلاع‌رسانی در بازار سرمایه

دیرخانه مناطق آزاد

اهداف و جهت‌گیری‌های کلی

۱. فعال‌سازی ظرفیت‌های مناطق با سه محور صادرات، اشتغال و جذب هدفمند سرمایه داخلی و خارجی.
۲. تبدیل مناطق منتخب به دروازه بازرگشایی ملی برای حضور در زنجیره تولید و توزیع منطقه‌ای و جهانی.
۳. افزایش هماهنگی در روابط سازمان مناطق با دستگاه‌های دولتی، عمومی و مردمی برای تسریع در انجام امور مرتبط با توسعه مناطق آزاد و ویژه اقتصادی.

اهم برنامه‌ها و پروژه‌ها

۱. عملیاتی‌سازی تکلیف قانونی مصرح در تبصره ماده ۲۳ قانون برنامه ششم توسعه.
۲. تسهیل حضور شرکت‌ها و موسسات بین‌المللی به ویژه موسسات مالی (بانکی، بیمه‌ای و سرمایه‌گذاری و ...)
- در مناطق آزاد و ویژه.
۳. معرفی و بازاریابی جهانی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی برای جذب سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی.
۴. انعقاد تفاهم‌نامه مشترک مناطق آزاد، بیمه مرکزی، بانک مرکزی و بورس به منظور طراحی یک رفتار مالی بین‌المللی.
۵. مشارکت در ایجاد صندوق‌های سرمایه‌گذاری در مناطق آزاد. (ارزی یا ریالی)
۶. گسترش فعالیت‌ها در مناطق آزاد بر اساس «طرح توسعه منطقه‌ای همه‌جانبه اقتصادی-اجتماعی» با تاکید خاص بر توسعه انسانی همراه با تعیین اولویت‌های استراتژیک اختصاصی هر کدام از مناطق.
۷. تدوین شاخص کسب و کار اختصاصی مناطق آزاد، پایش و مقایسه آن با سرزمین اصلی و مناطق مشابه در سایر کشورها.

اقتصاد ایران از لبه پرتگاه خارج و در جاده پیشرفت قرار گرفته است. حرکت سریع تر در جاده پیشرفت، نیازمند اعتدال در اقتصاد، تعادل در پیشرفت و عدالت، پیکسیری اصول اقتصاد مقاومتی و بهره‌گیری غرتمندان از اقتصاد جهانی، توانمندسازی بخش خصوصی و علمی کردن سیاست‌گذاری اقتصادی، انضباط راهبردی و تداوم اصلاحات ساختاری- نهادی است.